

FRÁZOVÁ SLOVESA

Frázová slovesa patří k nejméně oblíbenému druhu slovíček v angličtině. Není to snad ani tak kvůli tomu, že jejich význam často neodvodíme z jejich dvou nebo tří složek (sloveso + předložka / příslovce) jako spíše kvůli jejich mnohovýznamovosti. Přitom mnohovýznamových sloves je v angličtině spousta a nejsou zdaleka všechna frázová. Další problém je v tom, že se některá mohou plést a navíc se dělí do různých skupin podle toho, zda se spojují s předmětem nebo ne a pokud ano, tak v jaké pozici.

My se v této lekci seznámíme s těmi **nejběžnějšími frázovými slovesy** a pokusím se zde shrnout to nejdůležitější, co o frázových slovesech potřebujete vědět. Pojďme si definovat frázové sloveso:

Frázové sloveso = **hlavní sloveso** + **předložka** / **příslovce**

Jen poměrně málo frázových sloves obsahuje dvě předložky nebo příslovce, popřípadě jejich kombinace. S těmi se v této lekci ale téměř nesetkáme. Začneme těmi slovesy, která se učí obvykle jako první a znají je běžně i méně pokročilí studenti:

wake up [ˌweɪk ˈʌp]	probudit se	look after [ˌlʊk ˈɑːftə]	starat se o
get up [ˌɡet ˈʌp]	vstát	go on [ˌɡəʊ ˈɒn]	pokračovat

Všimněte si, že u frázových sloves dáváme ve výslovnosti přízvuk zpravidla na druhé slovo. Jinými slovy, druhé slovo (předložka / příslovce) zazní výrazněji nebo hlasitěji.

Wake up!

Vzbud' se!

She **wake up** in the middle of the night. **Vzbudila se** uprostřed noci.

Potřebujeme-li přidat ke slovesu **předmět** (tj. osobu), vložíme jej mezi sloveso a předložku:

Wake **me** up at seven.

Vzbud' mě v sedm.

Don't **wake up** the whole house!

Nevzbud' celý dům!

When do you usually **get up**?

Kdy obvykle **vstáváš**?

We **got up** late today.

Dnes jsme **vstali** pozdě.

„Starat se o“ se řekne **look after** („nefrázové sloveso“ se stejným významem je **take care of**):

Who is **looking after** your dog?

Kdo se ti **stará** o psa?

I need someone to **look after** the children.

Potřebuju někoho, kdo se **postará** o děti.

„Pokračovat“ se řekne **go on** anebo taky **carry on**:

She **went on** working in the garden.

Pokračovala v práci na zahradě.

Go on for another 50 metres until you come to the traffic lights.

Pokračujte dalších 50 metrů, dokud nedojdete k semaforům.

Existují i některé synonymní dvojice frázových sloves:

turn on [ˌtə:n 'on]	zapnout	turn off [ˌtə:n 'ov]	vypnout
switch on [ˌswi:tʃ 'on]	zapnout	switch off [ˌswi:tʃ 'ov]	vypnout

I'll **turn the television on**.

Zapnu televizi.

Could you **turn off** your mobile phone, please?

Mohl byste si **vypnout** mobilní telefon, prosím?

Někdy se dá význam už odvodit z předložky / příslovce (**up** = nahoru, **down** = dolů):

turn up [tə:n 'ap]	zesílit	turn down [tə:n 'daun]	ztlumit
---------------------------	---------	-------------------------------	---------

(**on** = na, **off** = z, od)

put on [put 'on]	obléct si / about	take off [gəu 'on]	svléct si, sundat
log on/in [log 'on/'in]	přihlásit se	log off/out [log 'ov/'aut]	odhlásit se

Řada frázových sloves má svá „nefrázová“ synonyma. Často jsou však méně běžná v hovorovém jazyce:

frázové sloveso	běžné sloveso	česky	frázové sloveso	běžné sloveso	česky
give back	return	vrátit	look for	search	hledat
speed up	accelerate	zrychlit	go on	continue	pokračovat
come on	hurry	pospíšet si	look after	take care of	starat se o
come back	return	vrátit se	take off	remove	sundat si

Co se může stát pro někoho noční můrou je **mnohovýznamovost frázových sloves**. Vybral jsem pro ilustraci jeden opravdu markantní příklad (sloveso **make up**), na kterém můžete vidět, kolik významů takové sloveso může mít. Znovu opakuji a zdůrazňuji, že znát všechny významy tohoto slovesa není vůbec nutné a většinou je aktivně umí používat pouze rodilí mluvčí (a to ještě ne vždy ☺). Některé z těchto významů se totiž dají v pohodě říct i obyčejným „nefrázovým“ slovesem.

make up			
1.	vymyslet si	<i>He made up an excuse why he was late for work.</i>	Vymyslel si výmluvu, proč přišel pozdě do práce.
2.	sestavit, dát dohromady	<i>Could you make up a list of all the things we need?</i>	Mohl bys dát dohromady seznam všech věcí, které potřebujeme?
3.	dorovnat, doplatit	<i>I'll make up the difference.</i>	Dorovnám ten rozdíl.
4.	dohonit	<i>We need to make up lost time.</i>	Potřebujeme dohonit ztracený čas.
5.	usmířit se, udobřit se	<i>They kissed and made up, as usual.</i>	Dali si pusy a usmířili se , jako obvykle.
6.	podlézat (jen BRITSKÁ ANGLIČTINA)	<i>Have you seen the disgusting way she makes up to the boss?</i>	Viděl si, jak nechutně podlézá šéfovi?
7.	vynahradit	<i>I'm sorry we can't take you with us, but I promise I'll make it up to you somehow.</i>	Mrzí mě, že tě nemůžeme vzít s sebou, ale slibuju, že ti to někdy vynahradím .
8.	tvořit (= skládat se z)	<i>The book is made up of a number of different articles.</i>	Knihu tvoří několik různých článků.
9.	nalíčit se	<i>She takes ages to make up in the mornings.</i>	Trvá jí věčnost, než se ráno nalíčí .

A nakonec to nejdůležitější – zkusit si frázová slovesa **vložit do vět** a věty si procvičit a natrénovat. Zařadil jsem jako obvykle na překlad věty z nejběžnějších konverzačních situací (žádné učebnicové fráze), které si zkuste přeložit a teprve poté ověřte s klíčem. Překlad v klíči nemusí být vždy jediné řešení (např. někde nemusí být sloveso v přítomném čase průběhovém, ale i prostém – věty nejsou v kontextu, podobné je to s minulým a předpřítomným časem apod. Někde uvádím lomítko pro dvě možnosti, někde jsem prostě zvolil jednu možnost).

Přeložte do angličtiny:

Naše letadlo vzlétlo.	
Kdy vstáváte o víkendu?	
Vrátil jsem Petrovi knížku.	
O děti se starají dobře.	
Zapneš rádio?	
Hledáte něco?	
Pokračujte!	
Obléknu si bílé tričko.	
Odhlásil ses? (na počítači)	
Zujte se prosím.	
Můžeš to trochu zesílit?	
Těším se, až se zase uvidíme.	
Kdo se stará o jejich děti?	
Děti, jděte si umýt ruce (AM).	
Sedl jsem si na špatné místo.	
To si musím zapsat.	
Ztichni! Nic neslyším!	
Vyzvedneš nás z nádraží?	
Zakopl a spadl.	
Zjistím, co se stalo.	
Můžeš zavolat zpátky, prosím?	
Došlo nám palivo.	
Děti, vraťte se!	
Zemřel v roce 2011.	
Zavěsila a odešla.	

Správné odpovědi:

Naše letadlo vzlétlo.	<i>Our plane took off.</i>
Kdy vstáváte o víkendu?	<i>When do you get up at the weekend?</i>
Vrátil jsem Petrovi knížku.	<i>I gave the book back to Peter.</i>
O děti se starají dobře.	<i>They look after the children well.</i>
Zapneš rádio?	<i>Will you turn on the radio?</i>
Hledáte něco?	<i>Are you looking for something?</i>
Pokračujte!	<i>Go on! / Carry on!</i>
Obléknu si bílé tričko.	<i>I'll put on the white T-shirt.</i>
Odhlásil ses? (na počítači)	<i>Have you logged off?</i>
Zujte se prosím.	<i>Take off your shoes, please.</i>
Můžeš to trochu zesílit?	<i>Can you turn it up a bit, please?</i>
Těším se, až se zase uvidíme.	<i>I'm looking forward to seeing you again.</i>
Kdo se stará o jejich děti?	<i>Who is looking after their children?</i>
Děti, jděte si umýt ruce (AM).	<i>Children / Kids, go and wash up.</i>
Sedl jsem si na špatné místo.	<i>I sat down on the wrong place.</i>
To si musím zapsat.	<i>I must put it down.</i>
Ztichni! Nic neslyším!	<i>Shut up! I can't hear anything!</i>
Vyzvedneš nás z nádraží?	<i>Will you pick us up from the station?</i>
Zakopl a spadl.	<i>He stumbled and fell down.</i>
Zjistím, co se stalo.	<i>I'll find out what happened.</i>
Můžeš zavolat zpátky, prosím?	<i>Can you call back, please?</i>
Došlo nám palivo.	<i>We've run out of fuel.</i>
Děti, vraťte se!	<i>Children / Kids, come back!</i>
Zemřel v roce 2011.	<i>He passed away in 2011.</i>
Zavěsila a odešla.	<i>She hanged up and left.</i>